

AUGLÝSING

um friðlýsingu Gróttu og Seltjarnar.

1. gr.

Um friðlýsinguna.

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra hefur ákveðið, að tillögu Seltjarnarnesbæjar og Náttúruverndarstofnunar, að endurskoða friðlýsingu Gróttu sem friðlands í samræmi við 49. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013, og náttúruverndaráætlun 2004-2008.

Innan marka friðlýsta svæðisins eru skilgreind tvö svæði, annars vegar Gróttu og hins vegar Seltjörn. Um þessi svæði gilda mismunandi reglur, sbr. 6. gr.

Gróttu er landföst, gróskumikil eyja utan við vestanvert Seltjarnarnes. Verndargildi friðlandsins í Gróttu felst í fjölskrúðugu fuglalífi árið um kring og mikilvægi þess sem varpsvæðis á sumrin. Þar ber helst að nefna hundruð kriupara sem verpa í og við eyjuna en kría er ábyrgðartegund Íslands og friðuð. Auk kríunnar verpa einnig í eyjunni margar aðrar fuglategundir svo sem æðarfugl, grágæs, tjaldur, sandlóa, stelkur og maríuerla. Á fartíma er Gróttu viðkomustaður stórra hópa fargesta sem dvelja þar til lengri eða skemmri tíma. Þar á meðal eru rauðbrystingur og sanderla. Mikið er af lífríku sjávartjörnum og fjörum við Gróttu og á nærliggjandi svæðum. Fjörurnar í Gróttu eru að mestum hluta stórgrýtis-, hnullunga- og klapparfjörur og ýmsar tegundir þara, þangs og plantna vaxa í fjörunum og fjörukömbunum svo sem blálilja, hrímblaðka, melgresi, ætihvönn og fleiri. Útivistargildi svæðisins er hátt vegna fjölbreytileika náttúruvars í nálægð við þéttbýli.

Seltjörn er vík fyrir opnu hafi á milli Suðurness og Gróttu. Í Seltjörn er bæði aflíðandi sandfjara og grunnsævi og hún er því mikilvæg fæðustöð fyrir strand- og sjófugla, t.d. æðarfugl, kríu, margæs, stökkönd og hávellu. Í Seltjörn er að finna vistgerðina fjörumó sem einkennist af smávöxnum og ungum þangplöntum, steinslýi og brimskúf, sem spretta upp á vorin og þekja fjöruna yfir sumarið. Fjörumór er mjög fágæt vistgerð og hefur miðlungs hátt verndargildi en ýmsir fjörefuglar leita ætis í fjörumó. Í Seltjörn eru einnig sandmaðksleirur sem er vistgerð með hátt verndargildi. Sandmaðksleirur eru auðugar af dýrategundum, t.d. sandmaðki og burstormum, sem grafa sig niður í setið og eru mikilvæg fæðusvæði ýmissa fuglategunda, t.d. tjalds. Verndargildi Seltjarnar fyrir fuglalíf felst fyrst og fremst í að svæðið er hluti af auðugu lífríki strandsvæða þar sem lífríki fjörunnar og grunnsævis er undirstaða fyrir fjölbreytt og auðugt fuglalíf.

Við ákvörðun um friðlýsinguna var hliðsjón höfð af samningi um verndun villtra plantna og dýra og lífsvæða í Evrópu (Bern 1979, sbr. Stjórnartíðindi C nr. 17/1993), samningi um líffræðilega fjölbreytni (Río de Janeró 1992, sbr. Stjórnartíðindi C nr. 11/1995) og samþykkt um votlendi sem hafa alþjóðlegt gildi, einkum fyrir fuglalíf (Ramsar 1971, sbr. Stjórnartíðindi C nr. 1/1978). Svæðið er hluti af stærra svæði sem flokkað er sem alþjóðlega mikilvægt fuglasvæði.

Hið friðlýsta svæði er 1,5 km² að stærð.

2. gr.

Markmið friðlýsingarinnar.

Meginmarkmið með friðlýsingunni er að stuðla að vernd líffræðilegrar fjölbreytni, sbr. 2. gr. laga nr. 60/2013, með því að vernda alþjóðlega mikilvægt fuglasvæði á Seltjarnarnesi, vistgerðir þess og búsvæði fugla. Verndun er náð fram með vernd lífríkis á landi, í fjöru og á grunnsævi, einkum og sér í lagi með tilliti til fugla, sem og hafsbotnsins.

Friðlýsingin stuðlar að vernd mikilvægs varp- og búsvæðis kríu í Gróttu en kría er skráð á válista Náttúrufræðistofnunar (2025) sem tegund í nokkurri hættu. Auk þess er markmið friðlýsingarinnar að vernda

búsvæði annarra fuglategunda sem margar eru einnig skráðar á válista, m.a. stelks, æðarfugls og tjalds.

Þá er markmið friðlýsingarinnar að vernda strönd og grunnsævi Seltjarnar og lífríki hennar og vistgerðir sem er undirstaða fjölskrúðugs fuglalífs á svæðinu.

Markmið friðlýsingarinnar er einnig að viðhalda háu rannsókn- og fræðslugildi svæðisins og möguleikum til útivistar og nýtingar sem samrýmist verndun búsvæða fugla.

3. gr.

Mörk friðlandsins.

Mörk verndarsvæðisins og svæðaskipting eru sýnd á hnitsettu korti í viðauka 1 en nánari landupplýsingar, m.a. hnit, má nálgast hjá Náttúruverndarstofnun.

Friðlýsingin nær til Gróttu og hafsvæðisins umhverfis hana, Seltjarnar, hafsbots, lífríkis og vatnsbols.

4. gr.

Umsjón með friðlandinu.

Náttúruverndarstofnun annast umsjón og rekstur friðlandsins, sbr. 2. mgr. 13. gr. laga um náttúruvernd. Stofnunin getur falið öðrum umsjón með friðlandinu skv. 1. mgr. 85. gr. sömu laga og skal þá gerður sérstakur samningur um umsjón og rekstur sem ráðherra staðfestir. Til grundvallar samningi um umsjón og rekstur friðlandsins skal liggja fyrir stjórnunar- og verndaráætlun fyrir svæðið. Í samningnum skal m.a. kveðið á um réttindi og skyldur samningsaðila, menntun starfsmanna og gjaldtöku.

5. gr.

Stjórnunar- og verndaráætlun.

Náttúruverndarstofnun ber ábyrgð á gerð stjórnunar- og verndaráætlunar fyrir friðlandið í samvinnu við Seltjarnarnesbæ, Náttúrufræðistofnun og eftir atvikum aðrar fagstofnanir og hagsmunaaðila, sbr. 81. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013.

Stjórnunar- og verndaráætlun er háð staðfestingu ráðherra, sbr. 81. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013. Í stjórnunar- og verndaráætlun skal m.a. fjalla um aðgerðir til að bregðast við ágengum tegundum, umferð, m.a. vatnatækja og sérstakar reglur vegna aksturs, rannsóknir og vöktun, fræðslu, aðgerðir til verndar varplendi fugla, framandi lífverur, landnotkun og mannvirkjagerð, viðburðahald og nýttar.

6. gr.

Umferð um friðlandið.

Almenningi er heimil för um svæðið en er skylt að ganga vel og snyrtilega um það og fylgja þeim umgengnisreglum sem gilda.

Akstur vélknúinna ökutækja utan vega, þ.m.t. í fjörum, er óheimill, sbr. 31. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013, sbr. þó sérstakar reglur í Gróttu.

Öll landtaka vélknúinna farartækja frá sjó er óheimil innan friðlandsins nema með leyfi Náttúruverndarstofnunar. Undanskilið banninu eru leitar- og björgunaraðgerðir. Landtaka óvélknúinna farartækja er heimil utan lokunartíma Gróttu og Seltjarnar, sbr. 1. mgr. sérstakra reglna um Gróttu og Seltjörn.

Hundar og önnur gæludýr skulu höfð í taumi innan friðlandsins og undir tryggri stjórn. Þess skal gætt að gæludýr valdi ekki truflun á lífríki svæðisins, skemmdum á náttúru eða valdi öðrum gestum ónæði. Skylt er að fjarlægja úrgang frá gæludýrum á svæðinu.

Flug ómannaðra loftfara er óheimilt í friðlandinu á varptíma (1. maí – 31. júlí). Þó er heimilt að nota ómönnuð loftför, ef nauðsyn krefur, vegna leitar- og björgunaraðgerða, vegna starfa landeiganda utan lokunartíma friðlandsins og vegna umsjónar og eftirlits Náttúruverndarstofnunar. Minjastofnun Íslands, Náttúrufræðistofnun og aðrar fagstofnanir sem sinna lögbundnum verkefnum á svæðinu hafa sömu heimildir innan friðlandsins. Að öðru leyti skal farið eftir reglugerð um starfrækslu ómannaðra loftfara og ómönnuð loftfarskerfi, nr. 1360/2024. Nánar skal fjallað um umferð um verndarsvæðið í stjórnunar- og verndaráætlun.

Sérstakar reglur í Gróttu.

Öll umferð í eyjuna er óheimil á tímabilinu 1. maí – 31. júlí til að koma í veg fyrir truflun á varptíma. Undanskilin banni á lokunartíma er umferð vegna veiði á framandi dýrategundum s.s. mink, sbr. 13. gr., umferð vegna björgunarstarfa eða verðmætabjörgunar (sjá nánar um svæðaskiptingu sem skilgreind er á korti í viðauka 1).

Óheimilt er að aka út í Gróttu nema í lögmætum tilgangi s.s. vegna viðhalds sem ekki er unnt að vinna með öðrum hætti, landbúnaðarstarfa og annarra tilfella sem talin eru upp í 31. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013, séu uppfyllt skilyrði þeirra laga um nauðsyn. Leitast skal við að aka skilgreinda leið innan friðlandsins svo fremi sem ekki hljóttist af náttúruspjöll. Akstur skal fara fram utan lokunartíma, nema nauðsyn krefji, t.d. vegna björgunarstarfa eða verðmætabjörgunar.

Nánar skal fjallað um umferð í Gróttu í stjórnunar- og verndaráætlun.

Sérstakar reglur á Seltjörn.

Umferð hraðra vatnatækja s.s. sjókatta, sjódreka og seglbretta innan Seltjarnar er óheimil á tímabilinu 1. maí – 31. júlí. Takmarkanirnar eiga ekki við um hæg, handknúin vatnatæki s.s. kajak og róðrabretti.

Almenn umferð skipa og báta er heimil eftir hefðbundnum siglingaleiðum.

Nánar skal fjallað um umferð á Seltjörn, þ. á m. umferð hraðra vatnaíþróttatækja s.s. sjókatta, sjódreka og seglbretta og vélknúinna farartækja í stjórnunar- og verndaráætlun.

7. gr.

Umgengni um friðlandið.

Óheimilt er að skilja eftir eða urða úrgang innan friðlandsins og skal allur úrgangur settur í þar til gerð ílát eða hann tekinn með út af svæðinu.

8. gr.

Rannsóknir og vöktun.

Náttúrufræðistofnun ber ábyrgð á vöktun lykilþátta íslenskrar náttúru að því marki sem hún er ekki falin öðrum stofnunum með lögum eða reglum settum á grundvelli þeirra, sbr. 1. mgr. 74. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013. Vöktunaráætlun fyrir friðlýst svæði skal vera unnin í samráði við Náttúruverndarstofnun og vera hluti stjórnunar- og verndaráætlunar viðkomandi svæðis, sbr. 2. mgr. 74. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013.

Rannsóknir aðrar en lögbundnar rannsóknir fagstofnana, sem kunna að hafa í för með sér jarðrask eða truflun dýralífs eru háðar leyfi Náttúruverndarstofnunar. Skýrslur um niðurstöður rannsókna og vöktunar skulu vera aðgengilegar Náttúruverndarstofnun og sveitarfélagi.

Nánar skal kveðið á um rannsóknir og vöktun í stjórnunar- og verndaráætlun.

9. gr.

Fræðsla.

Náttúruverndarstofnun hefur yfirumsjón með gerð fræðsluefnis um friðlandið í því skyni að efla vitund almennings á mikilvægi verndunar svæðisins. Í fræðsluefni skal upplýst um verndargildi svæðisins, sérstöðu þess og þær umgengnisreglur sem þar gilda. Gerð fræðsluefnis skal vera unnin í samráði við Seltjarnarnesbæ.

Nánar skal fjallað um fræðslu í stjórnunar- og verndaráætlun.

10. gr.

Verndun gróðurs og dýralífs.

Vernda skal búsvæði fugla og viðhalda varplendi þeirra. Fjalla skal nánar um slíkar aðgerðir m.t.t. einstakra tegunda í stjórnunar- og verndaráætlun.

Vernda skal náttúrulegt gróðurfar og vistgerðir með það að markmiði að standa vörð um líffræðilega fjölbreytni svæðisins.

Óheimilt er að spilla gróðri og trufla dýralíf af ásetningi innan friðlandsins hvort heldur er á landi, í fjöru, í sjó eða á hafsbotni. Eggjataka er óheimil.

Óheimilt er að sleppa, dreifa eða rækta framandi lifverur innan friðlandsins, sbr. reglugerð um innflutning, ræktun og dreifingu útlendra plöntutegunda, nr. 583/2000, og lög um innflutning dýra, nr. 54/1990. Unnið skal að því, eftir því sem kostur er, að fjarlægja framandi tegundir plantna og/eða dýra sem hafa verið flutt inn á friðlandið eða berast inn á það.

Nánar skal fjallað um framandi lifverur og aðgerðir í tengslum við þær í stjórnunar- og verndaráætlun.

11. gr.

Vernd menningarminja.

Um menningarminjar og vernd þeirra fer eftir lögum um menningarminjar, nr. 80/2012.

12. gr.

Landnotkun, mannvirkjagerð og nytjar.

Allar framkvæmdir, þ.m.t. jarðrask og aðrar breytingar á landi innan friðlandsins eru háðar leyfi Náttúruverndarstofnunar, sbr. 2. mgr. 40. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013, og Seltjarnarnesbæjar, sbr. skipulagslög, nr. 123/2010 og lög um mannvirki, nr. 160/2010, sem og leyfi landeiganda, auk annarra stofnana eftir því sem við á.

Vegagerðinni er heimilt að sinna viðhaldi á vita svo fremi sem það hafi ekki áhrif á verndargildi svæðisins. Viðhald skal fara fram utan lokunartíma Gróttu. Þrátt fyrir bann við umferð um Gróttu er Vegagerðinni heimilt að viðhalda ljósabúnaði vitans eða bregðast við skemmdum til að tryggja siglingaöryggi. Upplýsa skal Náttúruverndarstofnun og Seltjarnarnesbæ áður en farið er inn á svæðið á lokunartíma.

Afla skal leyfis sveitarfélags og Náttúruverndarstofnunar vegna stærri skipulagðra viðburða og verkefna sem kalla á aðstöðu, mannafla eða meðferð tækja s.s. vegna kvikmyndagerðar, listviðburða eða samkomuhalds.

Réttur eigenda fasteigna til afnota þeirra helst óbreyttur. Þess skal gætt í hvívetna að afnot fasteigna hafi ekki neikvæð áhrif á verndargildi friðlandsins.

Fjalla skal nánar um viðburðahald og afnotarétt fasteignaeigenda innan friðlandsins í stjórnunar- og verndaráætlun.

Heimilt er að slá gróður í friðlandinu utan lokunartíma friðlandsins, svo fremi sem varp er ekki hafið, eða að því sé lokið.

Viðhald á skilgreindri leið frá fjöru að mannvirkjum er heimilt svo fremi sem framkvæmdir hafi ekki áhrif á verndargildi svæðisins.

Heimilt er að sinna nauðsynlegu viðhaldi á sjóvörnum svo fremi sem þær hafi ekki áhrif á verndargildi svæðisins.

Viðhald á skilgreindri leið og sjóvörnum skal fara fram utan lokunartíma friðlandsins í samráði við Náttúruverndarstofnun.

Nánar skal fjalla um landnotkun, mannvirkjagerð, viðhald skilgreindrar leiðar og sjóvarna ásamt nytjum í stjórnunar- og verndaráætlun.

13. gr.

Veiðar og notkun skotvopna.

Öll meðferð skotvopna er bönnuð innan friðlandsins nema að fengnu leyfi Náttúruverndarstofnunar. Þó er heimilt að veiða mink og ef nauðsyn krefur að verja varp á svæðinu með öðrum hætti, í samræmi við ákvæði laga um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum, nr. 64/1994, á vegum viðkomandi sveitarfélags og í samráði við Náttúruverndarstofnun.

Veiðar á fuglum eru óheimilar innan friðlandsins nema að fengnu sérstöku leyfi Náttúruverndarstofnunar til veiða innan friðlandsins.

Netaveiðar eru óheimilar innan friðlandsins.

Nánar skal fjallað um veiðar og notkun skotvopna í stjórnunar- og verndaráætlun.

14. gr.

Viðurlög.

Um brot gegn friðlýsingunni fer samkvæmt ákvæðum laga um náttúruvernd, nr. 60/2013.

15. gr.

Gildistaka.

Friðlýsing þessi öðlast þegar gildi. Við gildistöku þessarar auglýsingar fellur úr gildi auglýsing nr. 13/1984.

Bráðabirgðaákvæði.

Þar til staðfest stjórnunar- og verndaráætlun fyrir svæðið liggur fyrir er Náttúruverndarstofnun heimilt að veita leyfi fyrir framkvæmdum ef þær ganga ekki gegn verndarmarkmiðum friðlýsingarinnar.

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytinu, 1. júlí 2026.

Jóhann Páll Jóhannsson.

Stefán Guðmundsson.

Viðauki 1.**Mörk friðlandsins.**

B deild - Útgáfudagur: 15. júlí 2026